

M U N I

M E D

Ošetrovatelský proces při zajištění potřeby hygienické péče ve zdraví a nemoci

Mgr. et Mgr. Andrea Menšíková, Mgr. Denisa Porter, PhD., Ústav zdravotnických věd, LF MU Brno

Tato prezentace je autorským dílem vytvořeným zaměstnanci Masarykovy univerzity. Studenti předmětu mají právo pořídit si kopii prezentace pro potřeby vlastního studia. Jakékoliv další šíření prezentace nebo její části bez svolení Masarykovy univerzity je v rozporu se zákonem.

Hygiena

- základní biologická potřeba
- soubor pravidel a postupů, které vedou k podpoře a ochraně zdraví
- je dána individuálními hodnotami a návyky, vytváří se postupně od nejútlejšího věku v podobě hygienických návyků
- u různých lidí je potřeba hygieny různě vyjádřena (to, co pro jednoho člověka bude standard, dostatečná péče o čistotu těla, může jiný považovat za nedostačující)
- hygiena je předpokladem pro pocit osobní pohody a tím zasahuje do oblasti potřeb biologických, psychologických a sociálních

Roviny potřeby hygienické péče

- **Biologická** rovina – podporuje čistotu, odstraňuje mikroorganismy, sekrety a exkrementy z těla, brání vzniku infekcí
- **Psychologická** rovina – pozitivní emoce, pocit spokojenosti, relaxace, uvolnění
- **Sociální** rovina – vytváří příjemné prostředí, předpoklad pozitivních meziosobních vztahů

Význam hygienické péče

1. Prevence nozokomiálních nákaz
2. Zabraňuje vzniku komplikací, které vznikají z nedostatečné hygieny (např. dekubity, opruzeniny, záněty slinných žláz)
3. Zlepšuje subjektivní pocit nemocného

Ve zdravotnickém zařízení lze vytvořit řadu žádoucích hygienických návyků.

Faktory ovlivňující hygienickou péči a oblékání

- **Biologické** – věk, pohlaví, stav, neporušenost a typ kůže (TT, pocení), nemoc, pohybová aktivita (nutno zhodnotit soběstačnost v aktivitách denního života – ADL),
- **Psychické** – emocionální ladění, nároky na potřebu hygieny, prostředí (intimita, klid apod.),
- **Sociální** – výchova hygienické návyky, prostředí (vybavení, zázemí), móda,
- **Prostředí** – teplota, vlhkost vzduchu na pokoji.

Hygienická péče a soběstačnost nemocného

Podle toho, kolik pomoci bude při hygieně nemocný od ošetrovatelského personálu vyžadovat, můžeme pacienty rozdělit na:

1. Chodící (pohybový režim A),
2. Obtížně chodící (pohybový režim B),
3. Ti, kteří nemohou opustit lůžko se zachovanou soběstačností (pohybový režim C),
4. Ti, kteří nemohou opustit lůžko a nemají zachovanou soběstačnost (pohybový režim D).

Touto klasifikací (pohybovým režimem) je také dáno pořadí péče o pacienty na pokoji.

Pohybový režim pacientů

Označení	Pohybový režim
A - 1	soběstačný, chodící pacient, volný pohyb po areálu nemocnice
B - 2	soběstačný, chodící pacient, volný pohyb po oddělení
C - 3	částečně soběstačný pacient, soběstačný v rámci lůžka, nutná dopomoc, neopouští pokoj
D - 4	nesoběstačný pacient, neopouští lůžko

Zajištění hygieny dle pohybového režimu a soběstačnosti

PACIENT PLNĚ SOBĚSTAČNÝ S POHYBOVÝM REŽIMEM A

- pacient se umyje sám
- hygiena ve sprše nebo u umyvadla

PACIENT PLNĚ SOBĚSTAČNÝ S POHYBOVÝM REŽIMEM B

- pacient se umyje sám
- hygiena ve sprše nebo u umyvadla

Zajištění hygieny dle pohybového režimu a soběstačnosti

PACIENT ČÁSTEČNĚ SOBĚSTAČNÝ S POHYBOVÝM REŽIMEM C

- vsedě na lůžku nebo na židli s přenosným umyvadlem
- vsedě u umyvadla
- na sedačce určené k hygieně ve sprše

PACIENT PLNĚ NESOBĚSTAČNÝ, LEŽÍCÍ, S POHYBOVÝM REŽIMEM D

- celková hygiena na lůžku
- speciální vany (pojízdná vana, vana v koupelně)

Provádění hygienické péče

- ráno – čas dle zvyklostí oddělení
- večer – před uložením ke spánku
- časově náročná, nutno si předem zorganizovat práci
- dbát na zajištění intimity nemocného (zástěny)
- dodržovat hygienicko-epidemiologické zásady (rukavice, empír)
- brát v úvahu zvyklosti nemocného

Ranní hygienická péče

- péče o dutinu ústní
- péče o čistotu těla
- péče o genitál
- česání
- u mužů oholení dle potřeby
- péče o kůži (masáž)
- výměna ložního i osobního prádla dle potřeby
- úprava lůžka
- výměna plen u inkontinentních nemocných
- bandáže

Večerní hygienická péče

- hygiena dutiny ústní
- hygiena těla dle potřeby a zvyklostí pracoviště
- péče o kůži (prevence proleženin)
- úprava lůžka
- výměna plen u inkontinentních

Pomůcky k hygienické péči

Pomůcky k hygienické péči

Pomůcky k hygienické péči

Pomůcky k hygienické péči

Koupel pacienta na lůžku

- **příprava prostředí** – zavřít okna, dveře, zajistit soukromí, zeptat se, zda nepotřebuje pacient na toaletu
- **vhodná poloha pacienta** – záhlavní panel – dle možností a pohybového rozsahu nemocného, odstranit pomůcky, přikrývku z lůžka, svléknout nemocného a zajistit intimitu
- **tvář** – na každé oko jiný roh žínky, postupujte od vnitřního koutku směrem k zevnímu, obličej pouze vodou, uši, krk, dobře osušit
- **ramena a ruce** – podložte ručníkem, umývejte od konečků prstů směrem k rameni

Koupeľ pacienta na lůžku

- **hrudník a břicho** – podložte ručníkem hrudník nemocného, umyjte a osušte, věnujte pozornost kožním záhybům
- **záda** – pomozte nemocnému natočit se, podložte ručníkem umyjte a osušte záda (nemasírujte)
- **dolní končetiny** – vyměňte vodu, dbejte, aby při mytí DK zůstalo zahalené perineum, podložte ručníkem, nohy umýváme obdobně jako ruce (od prstů směrem do třísel), řádně vysušíme kožní záhyby

Koupel pacienta na lůžku

- **genitál** – opět výměna vody
- **ženy** – všímej si známek zánětu, otoku, výtoku, nejprve omyj velké pysky, ty pak rozevři a pečlivě omyj záhyby mezi labia minor a labia major, na každý pohyb použij nová žínka, postupujeme směrem od genitálií k rektu
- **muži** – stáhni předkožku a umyj žalud penisu, přetáhni předkožku zpět, umyj penis, nakonec umyj skrotum a rektum

Celková koupel na lůžku – shrnutí

- uvolníme základ lůžka, odložíme pokrývku, polštář
- nemocného svlékneme, necháme zakrytého povlakem z deky nebo kabátkem od pyžama
- odhalujeme jen umývanou část, šetrně umyjeme (postupujeme: obličej, uši, krk, paže, hrudník, záda, dolní končetiny; podkládáme umývané části, nakonec umyjeme genitál, každou část dosucha utřeme)
- namasírujeme záda (krém, kafrová emulze, Alpa, atd.)
- oblékneme čisté, suché prádlo, upravíme lůžko
- podložíme hlavu ručníkem a učešeme vlasy
- provedeme péči o dutinu ústní

Sprchování nemocného

- může-li nemocný stát vezmeme jej pod sprchu, pacient se drží madel, zajistíme protiskluzový povrch
- lze využít i plastovou židli, nebo speciální křeslo do sprchy
- nemocného osprchujeme přiměřeně teplou vodou, dle potřeby umyjeme vlasy, postupně umyjeme namydlenou žínkou od hlavy k nohám
- nakonec znovu osprchujeme, osušíme, ošetříme pokožku a oblékneme

Sprchový vozík

Pojízdná sprchová židle

Sedačka do sprchy sklopná

Přenosná podpěra na WC

Závěsná sedačka do vany

Vanový zvedák

Křesla a vozíky do sprchy

Přenosná podpěra
na WC

Závěsná sedačka
do vany

Vanový zvedák

Sprchový vozík

Pojízdná sprchová
židle

Sedačka do sprchy
sklopná

Pomůcky k péči o dutinu ústní

Péče o dutinu ústní

- aktivní – pacient provede sám
- pasivní či speciální (provádí místo pacienta personál)
 - péče o zdravou DÚ
 - zvláštní péče o DÚ
 - péče o snímatelnou zubní náhradu

Péče o dutinu ústní

– péče o zdravou DÚ

- soběstační – provádí sami
- částečně soběstační – připravíme pomůcky, asistujeme dle potřeby – přidržení emitní misky, podání skleničky s vodou
- nesoběstační – provedeme sami, řádně vypláchnout ústa, ošetření rtů

- 2x denně,
- kartáček, pasta, ručník, emitní miska, kelímek s vodou
- kartáček přikládáme v úhlu 45 st., 2 – 3 zuby zároveň, zavibrujeme a stahujeme směrem od dásně + kousací plochy
- jazyk – vyčistit tahem zezadu dopředu

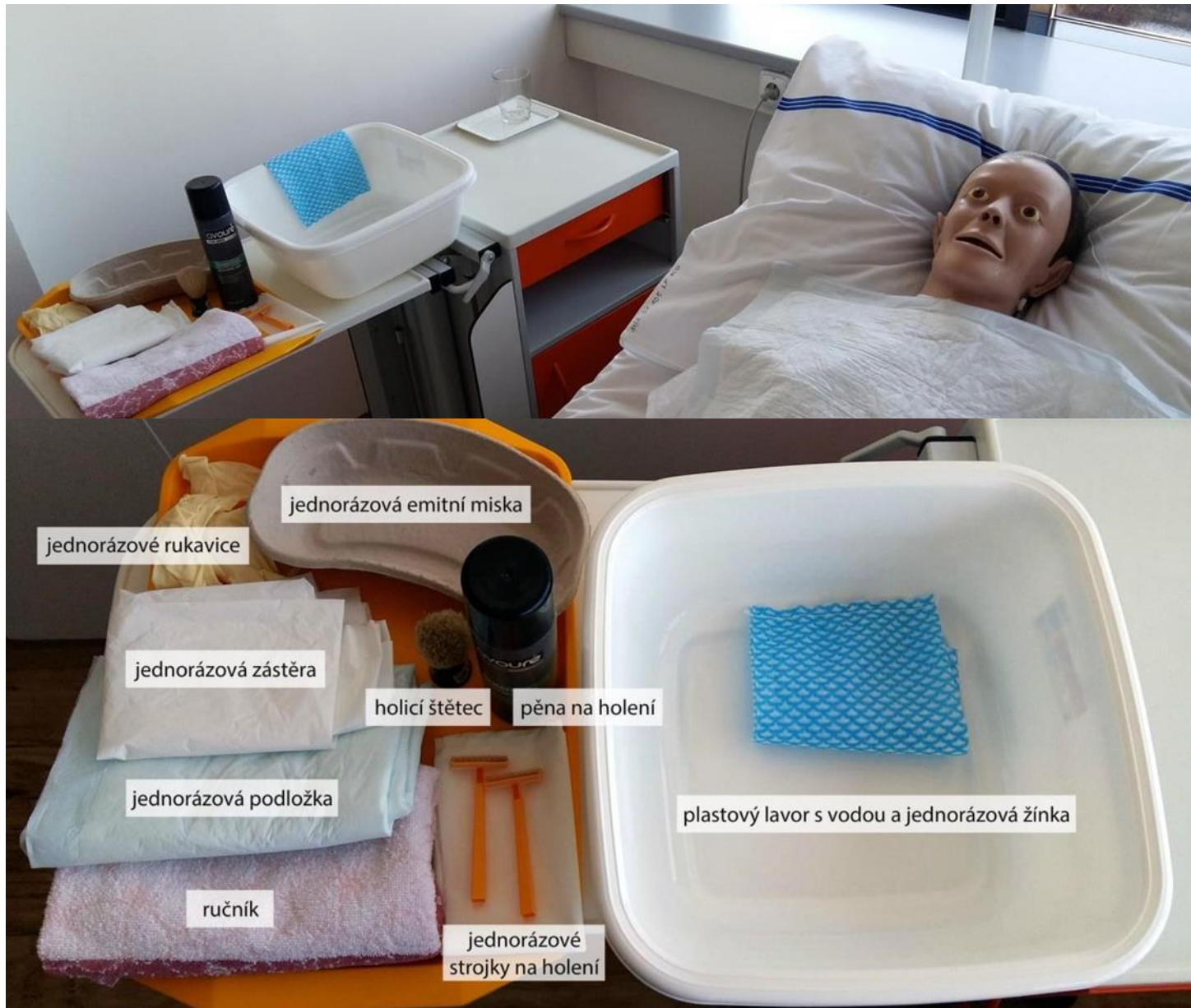
Péče o dutinu ústní

– zvláštní péče o DÚ

- u pacientů nesoběstačných nebo v bezvědomí, patologicky změněná sliznice – suchá sliznice, povlaky v DÚ
- různé přípravky (štětičky, borax.-glycerinový olej, roztok heřmánku)
- sterilní tampony, roztok, pinzeta, emitní miska
- několikrát denně, dle potřeby (4x denně i každé 2 hodiny)

– péče o snímatelnou zubní náhradu

- opatrná manipulace, řádné označení
- zubní náhrada – opatrně (speciální čistící prostředek + zubní kartáček), vlažná voda, důkladný oplach

Holení pacienta, pomůcky

Video – hygienická péče

- Celková hygiena na lůžku
- <https://www.youtube.com/watch?v=hYXYcOHT6aE>
- Péče o inkontinentní pacienty, přebalování
- <https://www.youtube.com/watch?v=T4MCg7I4upU>
- Hygienická péče ve sprše
- <https://www.youtube.com/watch?v=w71V54t1gL4>
- Mytí vlasů
- https://www.youtube.com/watch?v=bAJtoGo_Er4
- <https://www.youtube.com/watch?v=fE9zK2QhZYE>

Péče o dutinu ústní a chrup

- 2x denně,
- kartáček, pasta, ručník, emitní miska, kelímek s vodou
- kartáček přikládáme v úhlu 45 stupňů, 2 – 3 zuby zároveň
- zavibrujeme a stahujeme směrem od dásně + kousací plochy
- jazyk – vyčistit tahem zezadu dopředu

Masáž

- slouží k relaxaci, ke snížení napětí, stimulaci cirkulace krve ve tkáních a svalech
- při masáži si všímejte zčervenání, poranění kůže, oděrek a modřin
- používejte krémy, které jsou klientovi příjemné
- používejte krouživé pohyby, postupuj směrem zdola k srdci
- kontraindikací masáže je probíhající zánět

Literatura, zdroje

- Trachtová, E. a kol. : Potřeby nemocného v ošetrovatelském procesu. Brno, IDVPZ 2013.
- Pokorná, A., Komínková, A., Menšíková A., Šenkyříková M : Ošetrovatelské postupy založené na důkazech. Brno, Masarykova univerzita 2019.
- Beharková, N., Soldánová, D. : Základy ošetrovatelských postupů a intervencí. Elportál Brno, Masarykova univerzita 2019. [Základy ošetrovatelských postupů a intervencí | Lékařská fakulta Masarykovy univerzity \(muni.cz\)](#)

Děkuji za pozornost!

M U N I

M E D